

SUPRANUMELE DIN LOCALITATEA COZLA (JUD. SĂLAJ)

VERONICA ANA VLASIN, GABRIELA VIOLETA ADAM
Academia Română
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, România

Bynames in Cozla village (Sălaj county)

Abstract: The article analyzes the bynames in a small village in the northern part of Romania. The material collected during an anthroponymic survey helped us identify several types of bynames used by the villagers to identify themselves. The specific feature of the anthroponymic patterns of identification is the use of an unofficial/unconventional system of bynames as opposed to the official/conventional one (first name + family name). The system of bynames in Cozla is represented firstly by paternal lineage and secondly by maternal lineage, up to five generations. Other bynames include toponyms, nicknames, family names, or words referring to profession, confession or ethnic belonging. The authors also approach morphosyntactic aspects regarding proper-noun declension.

Keywords: bynames, Cozla village, anthroponymic inquiry, unofficial system of naming, lineage.

0. Introducere

Localitatea Cozla este situată în nord-estul județului Sălaj, în podișul Purcăreț-Boiu Mare-Jugăstreni, până la contactul acestuia cu culmea prelungă a Prisnelului, la graniță cu jud. Maramureș. Din punct de vedere istorico-social și lingvistic, ea este parte integrantă a zonei Chioarului. Conform primei atestări documentare, datând din 1405¹, *villa olachalis Kozla* aparținea, alături de alte 66 de localități, de domeniul cetății Chioarului (*Chioar* 1983: 22).

Din punct de vedere administrativ, satul face parte din comuna Letca și are o populație de 240 de locuitori (conform evidențelor primăriei din anul 2007²), declarați toți de etnie română³. Tendința de îmbătrânire a populației și, implicit, de depopulare, este prezentă și aici, ca în multe sate cu număr redus de locuitori.

¹ Pentru atestările documentare vezi C. Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, 1967-1968: 1405 *villa olachalis Kozla*, 1562 *Koslafalva*, 1639 *Koszla*, 1733 *Kosla*, cca 1800 *Cozla*, 1854 *Kozlar*, *Cozlar*. Vezi și TTRT – Sălaj, s.v. *Cozla*.

² Vezi <http://comuna-letca.ro/prezentare/> (accesat aprilie 2017).

³ Conform recensământului din anul 2002: [http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_\(S%C4%83laj\)](http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_(S%C4%83laj)) (accesat iunie 2017).

Ancheta noastră, bazată pe numele de persoane înscrise în lista electorală permanentă⁴ (din 05.06.2016) și a registrului școlar (pentru minori), cuprinde un număr de 209 persoane majore⁵ și 20 de școlari și preșcolari.

Cercetarea noastră își propune o analiză a supranumelor în cadrul sistemului antroponimic al localității, pe baza materialului notat în urma anchetei de teren. Pornind de la lista cu numele oficiale ale locuitorilor, informatoarea⁶ noastră ne-a comunicat felul în care sunt numiți sătenii, cum sunt identificați în afara sistemului oficial de denotație, indicarea filiației fiind cea care este, de fapt, folosită în sat. Analiza poreclelor nu face obiectul acestei lucrări, dar le-am notat atunci când informatoarea ni le-a furnizat, încercând, pe cât posibil, să obținem și explicații asupra originii și sensului lor⁷.

1.0. Supranumele în cadrul sistemului antroponimic

Interesul pentru supranume și porecle în sistemul antroponimic este vechi⁸, delimitarea teoretică dintre ele fiind stabilită⁹. Discuțiile în jurul categoriei supranumelor s-au întâlnit, cum era și firesc, în jurul conceptului de individualizare.

Din punct de vedere semantic, în distincția supranume/poreclă sunt avute în vedere următoarele mărci (Felecan N. 2010: 102): funcție antroponimică, funcție semantică, stabilitate, mobilitate, caracter afectiv, caracter nonafectiv, cerc restrâns, generalizat, unicitate, pluralitate. Supranumele este marcat pozitiv pentru: funcție antroponimică, stabilitate, caracter nonafectiv, generalizat, unicitate și negativ pentru celelalte mărci enumerate.

În cercetările mai recente, se pune accent pe distincția convențional/neconvențional¹⁰ în antroponimie. Supranumele, alături de porecle, hipocoristice,

⁴ Mulțumim, pe această cale, Primăriei comunei Letca, în special doamnei Aurica Dolha, pentru sprijinul acordat.

⁵ Dintre care 6 persoane au decedat între timp, și alte aproximativ 15 nu mai locuiesc în sat, fiind stabilite în alte părți, din ceea ce ne-a spus informatoarea. Am notat supranumele pentru toți cei prezenți în documentele menționate.

⁶ Mălica li Nicolaie din Vârvu Dâmbuli, oficial Amalia Turcu, 58 de ani. A absolvit 8 clase, nu a fost plecată din sat. De 19 ani a lucrează ca gestionară la magazinul sătesc din Ciula (localitate învecinată). Criteriile de selectare a subiectului sunt cele folosite în ancheta dialectală.

⁷ Pentru poreclele propriu-zise explicațiile sunt destul de ușor de găsit. În schimb, pentru cele devenite deja supranume și purtate de întregii familii de-a lungul unui șir de generații, demersul explicativ devine mult mai dificil în absența cunoașterii de către informatoare a unei motivații și necesită o documentare suplimentară (mai mulți informatori, apelul la registrele bisericești ori de stare civilă etc.).

⁸ În general lingviștii care au abordat problema, pornesc de la lucrarea lui A. Candrea, *Poreclele la români*, București, Editura Librăriei Socex & Comp., 1895.

⁹ Pentru bibliografia distincției poreclă – supranume, privită diacronic, vezi Felecan N. 2010: 89-91. La cele enumerate, adăugăm și lucrarea lui D. Loșonți, 1969: 115-123, unde se fac precizări referitoare la distincția supranume-poreclă din perspectiva procedeelelor de individualizare. Vezi și Stan 1973: 82 pentru lista completă a lucrărilor dedicate numelor de persoane până la acel moment.

¹⁰ Deosebirea corespunde mai vechii distincții *sistem popular vs sistem oficial* de denotație personală; vezi Loșonți 1969.

pseudonime și nickname-uri utilizate pentru a numi o persoană în interacțiune, aparțin *antroponimelor neconvenționale* (s.a.) ce desemnează „expresiile lingvistice (în speță nominale) de numire a unei persoane în cadrul procesului comunicativ, care nu apar consemnate în actele oficiale ale instituțiilor publice abilitate pentru înregistrarea indivizilor ca membri aparținând unei națiuni” (Felecan D. 2013: 756-766).

Existența acestui sistem paralel de denotație nu este deloc surprinzătoare, în fapt, el fiind de sine stătător și funcționând perfect în afara antroponimelor convenționale, în speță a numelor oficiale. De altfel, „supranumele a servit la identificarea, la individualizarea unei persoane cu mult înainte de apariția numelor de familie ca factor oficial. Ele au constituit, cum era și firesc, o bogată sursă pentru alegerea acestora” (Stan 1973: 89).

1.1. Supranumele din localitatea Cozla se construiesc prin indicarea filiației pe linie paternă sau maternă, cu trei până la cinci generații¹¹, caracteristică fiind constituirea unor șiruri lungi, fapt consemnat de Sorin S. Vișovan (2010: 229): „În sistemul de denotație din satele românești predomină șirurile lungi, cu enumerarea părinților, bunicilor etc., la care nu arareori de adaugă un toponim, un nume de profesie ori porecla. E firesc ca, în aceste condiții, să apară o tendință de simplificare, de reducere a șirului. Această tendință nu se manifestă uniform; intensitatea ei este în funcție de poziția socială a oamenilor, de rolul în viața satului, de popularitatea lor și, desigur, de frecvența (în sat) a numelui respectiv”.

2. Pe baza materialului cules, am identificat câteva **grupe de supranume**, având drept criteriu structura acestora. Aceeași tendință de simplificare, de reducere a șirului se regăsește, în situații bine determinate, și în cazul supranumelor din localitatea anchetată.

2.1. *Nuclee familiale* în care este precizată linia ascendentă cu trei până la cinci generații¹² este grupa cu cele mai multe exemple, fapt care demonstrează vechimea și stabilitatea sistemului neoficial. Cele mai multe supranume pornesc prin indicarea liniei paterne, însă majoritatea includ și prenume feminine.

*A li d'órd'-a li ȓánoș*¹³ (**n. fam. Babur/Barbor**): *vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș* (poreclitercȓmpa); soția: *hermína li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*; fiica: *áni li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*. Alții în familie: *măriș-a li d'órd'-a li ȓánoș*; *victóriș-a li vasișe-a li*

¹¹ Cele mai multe dintre supranume cuprind 4 generații.

¹² Așa-numitele deantroponime (Ionescu Perez 2007: 227).

¹³ Am redat materialul în conformitate cu sistemul de transcriere fonetică folosit în dialectologia românească (vezi *Atlasul lingvistic român* publicat [...] de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I, vol. I, de Sever Pop, Cluj, 1938; vol. II, de Sever Pop, Sibiu-Leipzig, 1942; Partea II, vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940. Vezi și Chestionarul *Noului atlas lingvistic român*. 1963. În *Fonetica și dialectologie*, vol. V, 163-168.

d'órd'-a li ȓánoș, fiii acesteia, ádi li victóriȓa li vasíȓ-a li d'órd'-a li ȓánoș și vládu li victóriȓa li vasíȓ-a li d'órd'-a li ȓánoș (n. fam. Buda).

A li tótoru pétri (**n. fam. Chinde/Chindea**): *anica li sándru li tótoru pétri*, fiul, *dorélu li sándru li tótoru pétri*, soȓia lui: *dána li dórel a li sándru li tótoru pétri*, sau, scurtat, *dána li dórel, dána d'i pă cȓstă* și øii acestora: *alecsándru li dórel a li sándru li tótoru pétri*, iar al doilea copil: *ȓonúȓu li dorél*.

valériȓa vasíli li tótoru pétri, ádi li valériȓa vasíli li tótoru pétri (mamă–tată–bunic–străbunic); *d'úrca li tótoru pétri* (frate cu sándru și vasele a pétri), *anica d'úrki li tótoru pétri*, supranumită și *d'úrcȓȓe*.

A li *d'órd'-a pétri* (**n. fam. Ciule**), porecliȓi Muruitu/Muruita: *victoru li d'órd'-a pétri*, soȓia morica li *victoru li d'órd'-a pétri* (sau *morica d'i pă ulicȓră*); *iyánu vasíli li d'órd'-a pétri*, *morica li iyánu vasíli li d'órd'-a pétri* (sau *morica li iyán d'i pă ulicȓră*); *aníșca li d'órd'-a pétri* devenită prin căsătorie, *aníșcali gústi d'i pă báltă* sau *a li gústi li mȓd'or*.

A li victoru părăski (**n. fam. Chinde**): *lučíȓanu li victoru părăski* (tată–bunică) sau *lučíȓán d'in vírvu dímbuli*, *lučíȓán d'i pă cȓstă*; soȓia: *áni li lučíȓán li victoru părăski*; copiii: *alecsándra li lučíȓán li victoru părăski*, *máriȓusu li lučíȓán li victoru părăski* și *adriȓanu li lučíȓán*. De observat că cel mai mic dintre copii, născut în 2002, nu mai poartă supranumele bunicului–străbunicii, ci doar prenumele tatălui (vezi *infra*, 3.5.).

A li *miliȓán* (mai multe n. fam.):

voȓkȓta li victoru ruzáliȓi li miliȓán (soȓ–soacră–socru);

vasíȓ-a li sándru măriȓi li miliȓán (tată–bunică–străbunic);

cornéliȓa vasíli li miliȓán (numită după tată), *cornélu vasíli li miliȓán*;

iyánu li miliȓán, soȓia antonica li *iyán li miliȓánu văsáliki*¹⁴ (după soȓ) sau antonica li *iyán*.

A li isídóru moșúȓuli (**n. fam. Florean**): *isídóru li șándoru moșúȓuli*, soȓia: *líȓa li isídóru moșúȓuli*, fiul lor: *alínu li isídóru moșúȓuli* și fiica: *alína li isídóru moșúȓuli*, devenită, prin căsătorie, *alína li dínu li d'órd'-a fátuli*.

A li *d'órd'-a gáhi* (**n. fam. Glavuȓ/Glăvuȓ**): *miliȓánu li d'órd'-a gáhi d'in curátúrȓ* sau *miliȓán d'in curátúrȓ*, fiul: *nélu li miliȓánu li d'órd'-a gáhi*; nora: *marićica*¹⁵ li *nélu li miliȓánu li d'órd'-a gáhi* (după soȓ–socru etc.), nepotul: *narćisu li nélu li miliȓánu li d'órd'-a gáhi*; nepoata: *narćisa li fátu*.

A *ȓánucúli* cuprind trei familii:

șándoru vasíli ȓánucúli (**n. fam. Jurje**): *șándoru vasíli ȓánucúli* (poreclit *d'úsi*), soȓia lui, *aȓuréliȓá li șándoru vasíli ȓánucúli* (poreclită: *d'usína*, după porecla soȓului), fiul *sándru li șándoru vasíli ȓánucúli* (poreclit: *d'úsi mńicu*) și nora: *diȓána li sándu li d'úsi*;

victoru limiliȓánu ȓánucúli (**n. fam. Jurje**) și soȓia *ruzáliȓa li victoru li miliȓánu ȓánucúli*;

¹⁴ De remarcat faptul că linia ascendentă a soȓului este precizată doar în supranumele soȓiei.

¹⁵ Sau: *marićica li nélu*, pentru că e singura Maricică din sat; vezi *infra*, 3.1.

victoru ȳănuculi (**n. fam. Rus**): *victoru li victoru ȳănuculi* (e supranumit după socru, pe linie paternă fiind: *victoru li dumnitru li mașt'ei*), poreclit *birtocúș bătrân*¹⁶, fiul lui, *iȳănu li victoru ȳănuculi* (poreclit *birtocúșu mnic*), nora: *mihaiēla li iȳăn birtocúșu* și nepoții: *mirēlu li iȳăn a li birtocúș* și *mirēla li iȳăn birtocúșu*¹⁷.

A li *d'órd'-a váni* (**n. fam. Jurje**): *rodica li d'órd'-a váni* (numită după tată) (tatăl, după supranumele *d'-a váni*, e poreclit *vina*), fiul ei, *răzvānu li rodica d'i pā cōstā*; *sorīnu li d'órd'-a váni*.

A li *dumnitru d'urīți* (**n. fam. Jurje**): *valérija li dumnitru d'urīți* (după soț), fiica ei, *jenica li dumnitru d'urīți* și fiul *nīcu li dumnitru d'urīți* (plecați din sat, ca atare, supranumele nu mai este folosit).

A li *iȳănuli martīn* (**n. fam. Pop**): *iȳănu li martīn* (poreclit *bárlovič*, iar străbunicul lui era poreclit/supranumit *bīrlónce*), soția: *a^lurica li iȳăn li martīnși* fii lor: *sāndrūtu li iȳănu li martīnși ráuul li iȳănu li martīn*. Din aceeași familie lărgită face parte și *mārija li vasīlę-a bīrlónci* (după soț-socru sau ascendenții lor, supranumiți *bīrlónce*).

A li *victoru hermīni* (**n. fam. Racolțea-Florian**): *dūcu li victōrija li victoru hermīni*. Este numit după mamă–bunic–străbunică, deoarece tatăl a fost venit în sat de ginere (vezi *infra*, 4.). Soția sa, *clayúdija li dūcu*, este venită în sat, ca atare supranumită după hipocoristicul soțului, linia ascendentă fiind abandonată. Fiul lor: *rélu li dūcu*.

A *alēsī hermīni* (**n. fam. Turc**): *iȳănu alēsī hermīniși* soția lui, *mīndrica li iȳănu alēsī hermīni*.

A li *nūtu* (**n. fam. Rus**): *nūtu li aȳurēlu iȳănīki úrsuli*, soția e: *lúci li nūtu*¹⁸ și copiii lor, *andrēju li nūtu*, *loredána li nūtu*.

A *alēsī li pāvāl* (**n. fam. Sava**): *d'órd'-a alēsī li pāvāl* și soția: *iulica li d'órd'-a alēsī li pāvāl*.

A li *savīn* (**n. fam. Turc**): *dānu li savīnu li dumnitru*, soția *rozica li dānu li savīn*, fiul lor: *cātālīnu li dānu li savīn* și fiica: *victōrija li dānu li savīn* (numită în sat și *victorīța*).

A li *leȳurēnț* (**n. fam. Florean**): *lucrētija li lăȳurēnț* (după soț), fiul poartă prenumele tatălui: *dīnu li leȳurēnț*, iar nepotul filiația tată - bunic: *ionūtu li dīnu li leȳurēnț*.

A *lúski* (**n. fam. Florean**): *d'órd'-a lúski* (după mamă), supranumit/poreclit și: *lușcāu*, și soția sa: *victōrija li d'órd'-a lúski*, supranumită, după mama soțului, *lușcōiē*.

A li *grigorīț* (**n. fam. Florean/Florian**): *ruzālija li grigorīț* (devenită, prin căsătorie, *ruzālija li victoru li milijānu ȳănuculi*); *florīnu li iȳănelu li grigorīț*; *vasīlę-a li gāvrișu li grigorīț*.

A *rōzi* (**n. fam. Florean/Florian**): *lucrētija rōzi*, devenită, prin căsătorie,

¹⁶ Obișnuina să spună: „io-s birtocușul aici”, cu sensul ‘cap de familie, șef’, sens precizat de informatoare.

¹⁷ A se observa că filiația paternă este înlocuită cu porecla.

¹⁸ Este venită în sat din localitatea Poienița – *pōnițā*.

lucrétia li iuănelu li iuănu vasili; valeru rózî, soția: antonica li valeru rózî, fiul lor: tibi li valeru rózî, iar nepotul: ionuțu li tibi.

A li uăneșu (**n. fam. Timar**): tina uăneșuli (numită după soț, e venită de noră din Șoimușeni) și copiii ei: marijeta uăneșuli, liuăntinu li uăneșu și marinela uăneșuli.

A vasili li indrăuș (**n. fam. Toldaș**): șoni vasili li indrăuș, soția lui, onorica li șoni și fiica: alecsandra li șoni; fratele lui șoni, valeru li vasile-a li indrăuș, numit în sat vóli.

A li șandoru raviki (**n. fam. Barbur**): așurelu li șandoru raviki (tată-bunică), supranumit și căuăcu (e fierar) și fratele său, valeru li șandoru raviki.

Includem aici și unicii reprezentanți ai unei familii: măriqara li sândru déluli (n. fam. Chinde) (soț – socru); liviu aniški li láți (n. fam. Florean) (mamă – tată), poreclit Oaia; d'órd'-a vasili valériji sau d'órd'-a popánuli, zis și d'iiica (probabil poreclă) (n. fam. Florian); lucrétia li iuănelu li iuănu vasili (după soț, de fată: lucrétia rózî), poreclită șusterița (n. fam. Florian); niculța li iuănúcu li láți (n. fam. Florian); onorica li iuănu [li] patricu coriți (după soț) (n. fam. Jurje); sânda li ruzálê (n. fam. Jurje); anica li sândru li iuănu vasili (n. fam. Merlaș), poreclită flocăiasă, după primul ei soț, flocău, venit din altă localitate; daniêla aniki lenúți (n. fam. Pinteia); vironica li silvéstru (după soț) (n. fam. Rus); iuănu rujiți (n. fam. Talos), supranumit și zăhúț.

2.2. Linia ascendenților include un toponim¹⁹. În această categorie de supranume, pe lângă indicarea ascendenței, se precizează și partea de sat unde locuiesc purtătorii. În unele cazuri, linia ascendentă este abandonată în favoarea toponimului (vezi *infra*, 3.9.).

sândrud'in gropiță (**n. fam. Chinde**): sândru li victor d'in gropiță (la rându lui, victor li găvrilă d'in gropiță), soția: victorica li sândru d'in gropiță, fiul: vasile-a li sândru d'in gropiță, soția lui: rózî li vasile-a li sândru d'in gropiță și fiul lor vlad li vasile d'in gropiță²⁰.

Cu același toponim, nélu li iuănăș d'in gropiță (of. Rus Aurel).

d'i pă báltă (**n. fam. Florian**): anitșca li gústi d'i pă báltă; valeru moriki li iğeni d'i pă báltă (după mamă), soția: anica li valeru moriki li iğeni sau anica d'i pă báltă.

silvița d'in curătúrl (**n. fam. Jeller**): silvița li iuănu li indrêi sau silvița d'in curătúrl, copiii acesteia: nélu li silvița d'in curătúrl (soția, cezára li nélu li silvița), dânu li silvița d'in curătúrl și anicúța li silvița d'in curătúrl.

isidór d'in curătúrl (**n. fam. Jurje**): liuăntina li isidór d'in curătúrl (după soț) și fiul ei, vișorêlu li isidór d'in curătúrl;

venica d'i pă cóstă (**n. fam. Oniga**): venica li sândru pétri (după tată) sau

¹⁹ Dintre toponimele prezente în supranume, nu au fost consemnate în TTRT-Sălaj, Cozla (punct de anchetă 131) următoarele: Pe Báltă, Vărvu Dâmbuli, La Școală, Crucea Uliții.

²⁰ Supranumele este scurtat, nemaifiind menționat numele bunicului. În supranume rămâne toponimul, deși tatăl băiatului nu a locuit niciodată în respectiva parte a satului.

venica d'i pă cōstă, fiica și fiii ei fiind numiți după mamă (tatăl nu este localnic): *nína* li *venica d'i pă cōstă*, *petrișóru* li *venica* și *gími* li *venica*²¹;

mălica li *nículáje* *d'in vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mălica* li *nículáje*; *láuura* li *d'órd'e d'in vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) (numită după tată, nu după soț, care e de ginere) sau *poștășíța*;

victórița *vasíli* li *tódor d'in vírvu dímbuli* (după numele de fată);

argílu li *alésa d'i la ștubéj* (n. fam. Ciule) sau *argil d'i la șcólă*, iar soția lui: *virúca* li *argil d'i la șcólă*;

morica li *sándru d'i la fíntína máre* (n. fam. Chinde), *morica d'i la fíntína máre* sau *morica* li *tolúb* (cu poreclă);

aníșca li *viǾorél d'in crúca úúliți* (n. fam. Florean) (numită după soț).

În această categorie putem include și supranumele derivat de la localitate: *sándru* li *găvrilútu cúlėánuli* (de la Ciula, localitatea învecinată, de mult timp stabilit în Cozla, astfel că originea este doar menționată în supranume).

2.3. Linia ascendenților include o poreclă devenită supranume:

d'-a Córúți (n. fam. Bârne/Birne):

sabínu li *iúănu* li *símniúănu Córúți* (tată–bunic–porecla străbunicului/străbunicii, probabil); soția lui, *iulica* li *zănóvju* li *șimonu fátuli*, deși își păstrează numele de fată, după soț, i se mai zice în sat că e tot *d'-a Córúți*.

vasíle-a li *símniúănu Córúți*; soția, *victórița* li *vasíle-a* li *símniúónu Córúți* și fiul: *dánu* li *vasíle-a* li *símniúónu Córúți*.

a músculi (n. fam. Ciule). *Muscu* este utilizat în sat ca un nume de familie, iar sătenii îi porecesc pe cei din neam *bínzói*, datorită asocierii formei *muscu* cu apelativul *muscă*: *iúănu* li *șándoru músculi*, soția: *valérița* li *iúănu músculi*, fiul: *dánu* li *iúănu músculi*; *vasíle-a* li *alésa músculi*, soția: *victóreța* li *vasíle-a músculi*; *marićica* li *iúănu músculi* (devenită, prin căsătorie, *marićica* li *nélu*).

a púpuli (n. fam. Ciule): *morica* li *iúănu púpuli*; *vasíle-a* li *șándoru púpuli* (poreclit tot *Bânzoi*, fiind din neamul *Muscului*) și *rozica* li *vasíle-a púpuli*.

a leátuli (n. fam. Florian): *cristi* li *prícor* mai e numit și *jínerile leátuli*, *cristi leátuli*; *dójna* li *cristi leátuli* (supranumită *letóje*); *liviuútu* li *cristi leátuli*.

*A bók*i (singurul n. fam. identificabil pe linie paternă este *Mihuț*; reconstituirea nucleului familial s-a făcut prin identificarea elementului comun din supranumele indicate de informatoare):

anica li *ilíje-a bók*i (prin căsătorie, *anica* li *horotán*); *simóna* li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (prin căsătorie, *simóna* li *dínu a* li *cócírt'a*); *viuorica* li *ilíje-a bók*i sau *viuorica d'in curătúrt*;

morica li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (după soț), fii ei: *arcádju* li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (și nora: *ravéca* li *arcádju*, nepoata *andréja* li *ravéca* li *arcádju*) și *mírca* *moríki*/li *morica*²².

²¹ De observat scurtarea șirului la cei doi frați, probabil datorită prenumelui unic în sat.

²² Cel de-al doilea fiu, Mírcea, poartă supranumele mamei, deoarece tatăl lui a murit

morica li lázlu *bóki d'in curătúrí* (bunicul său era *d'-a bóki*, din ce ne-a spus informatoarea), prin căsătorie, *morica* li *sándru d'i la fintína mare*, *morica d'i la fintína mare* sau *morica* li *tolúb*.

a li êocír'ta: *simóna* li *dínu* *a li êocír'ta*.

a trililículi (n. fam. Iieş): *vişorélu trililículi*, soția: *cornéliya* li *vişorélu trililículi*, fiul *cornélu* li *vişorélu trililículi*, fiice: *vişoléta* li *vişorélu trililículişi crína* li *vişorélu trililículi*, nepoți: *vasíle* *a li crína* li *vişorélu trililículi* și *ráreşu* li *vişorél* *a li trililícú*²³.

a ş'tópuli (n. fam. Jurje): *áni* li *işánu ş'tópuli* (după tată–bunic) sau *áni ş'tópuli*; *anjéla* li *víctoru ş'tópuli* (după soț), fiica ei, *aşuróra* li *víctoru ş'tópuli*; *dorínu* li *víctoru ş'tópuli*.

a pit'ículi (n. fam. Florian): *gít-a pit'ículi* sau *gít-a li işánu pit'ículi* (supranumit și doar *pit'ícu*).

a plăcín'ti (n. fam. Sava): *lucrétíia* li *víctoru* li *şándoru plăcín'ti* (supranumită după soț) și fiul *marínu* li *víctoru* li *şándoru plăcín'ti*.

Clutuşina (n. fam Sava): *anica vasíli* li *d'órd'-a li petrúş* (după soț) este poreclită: *clutuşină* (după soț, *clútuş*). Fiica ei *emăriqára* li *anica clutuşina*, iar soțul acesteia, venit în sat, este numit după soție: *costélu* li *măriqára* li *clutuşina*.

Fiica lor, nepoata Anică, e *juliéeta* li *măriqára clutuşina* (n. fam. Vlad-Sava²⁴) (în supranume, fiica păstrează numele mamei, Mărioara, și porecla bunicii, Clutuşina, nu și prenumele, Anica).

a cõri (n. fam. Pop): *valéru aníşki* li *tóđoru cõri* (mamă–tată etc.); din aceeași familie, prin căsătorie, *anica* li *nículířa aníşki* li *tóđoru cõri* (după soț–soacră–socru) sau *anica nículíři*.

a li bímboç (n. fam. Turc): *aşuréliya* li *vişorélu* li *bímboç* (supranumită după soț), fiica ei, *rodíca* li *vişorélu* li *bímboç* (nu locuiește în sat). Mama lui *vişorélu* li *bímboç* era numită *marířca* li *bímboç*, porecla persistând timp de multe generații.

a cóçuşuli: *ířca* li *víctõriya* li *aşurélu cóçuşuli (n. fam. Buzgo)* (mamă–bunic), cei din neam sunt porecliți (de-a li) *cõřişqõje*.

a cúculi: *floríca* li *vasířg-a cúculi (n. fam. Chinde)* (soț–socru), este de loc din Ciula, căsătorită în Cozla, poreclită: *cucurína* (probabil după porecla soțului).

a álbuli: *morica* li *tóđoru álbuli (n. fam. Barbur)* (după tată), poreclită: *álbúřa* sau *porřolána*.

2.4. Linia ascendenților include numele de familie, de obicei forma genitivală a acestuia:

patrícu li *dávid (n. fam. David)*: *sándru* li *patrícu* li *dávid* (sau *sándru d'i pă*

demult, din ce ne-a spus informatoarea, dar fratele mai mare păstrează în supranume ascendența paternă.

²³ Poartă supranumele bunicului.

²⁴ Numele de familie dublu apare doar în cazul fiicei, după numele tatălui (Vlad) și al mamei (Sava).

côstă); *lenuța* li *ișănu* li *patricu* li *dávid* (după soț). Informatoarea menționează faptul că fiind singura Elena din sat, este cunoscută și simplu, *Lenuța*.

victoria li *patricu* li *dávid* (după tată – bunic), de noră, dar și-a păstrat numele de fată.

savínu filuli sau, după numele de familie, a li Papiță:

savínu filuli, soția lui *sofica* li *savínu filuli*. Este supranumită după soț, ea fiind venită în sat din județul Alba.

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli*. A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli*. Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember). Soția sa, *sabína* li *rádu* li *pápiță*, preia supranumele soțului (Radu), dar, cum el a preluat ca supranume numele de familie al socrului său, în supranumele soției sale apare numele ei de familie după tată.

A bóbuli (n. fam. Bob): *nélu bóbuli* (prenume Aurel), tatăl său era numit *sándru* li *așurélu bóbuli*, iar soția, *zașfira* li *nélu bóbuli*.

A li horotan: *horotán* sau *horotán d'in curătúrí* (prenume Sabin), soția lui: *anica* li *horotán* (după numele de familie al soțului), fiul lor, *vișorélu* li *horotán* și nora: *tina* li *vișorél horotán* și nepoata: *ánda* li *vișorél horotán*.

A túrculi (n. fam. Turc): *virońica túrculi*, având ca fii pe: *dánu* li *virońica túrculi*, *rómi* li *virońica túrculi*, *rádu túrculi* (și soția: *crína* li *rádu túrculi*); la rândul său, tatăl lui: *dáni* li *rádu túrcu*, *dána* li *rádu túrculi*. Familia celui din urmă nu mai locuiește în sat.

Din aceeași familie, *iúli* li *ișănu túrculi*.

A li t'imar: *rujița* li *ișănu* li *t'imar*, după tată, deoarece soțul este venit de ginere (n. fam. Talos).

Am identificat o singură situație în care supranumele include forma feminină derivată de la numele de familie: *măriqára* li *ișănu* li *dumńútru* (după tată, soțul fiind de ginere) este supranumită și *trifóie*, după numele de familie al soțului (*Trif*).

2.5. Supranume incluzând referința la ocupația unuia dintre ascendenți (care s-a perpetuat în supranumele urmașilor)

d'órd'-a fătuli (n. fam. Jurje), soția: *anica* li *d'órd'-a fătuli*, fiul: *dínu* li *d'órd'-a fătuli*, nora: *alína* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* și nepoții: *ștefánu* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* și *gorgișána* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli*; *iulica* li *zánóviu* li *șimonu fătuli* (tată–bunic).

mărița li *d'órd'-a pórçilor* (n. fam. Rus), numită după soț, *d'órd'-a pórçilor*. Supranumele se datorează ocupației pe care acesta o avea, ca îngrijitor al turmei de porci.

Există și situația în care apelativele utilizate reflectă ocupația efectivă a purtătorilor:

láuura li *d'órd'e d'in vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) sau *poștășíța* (lucrează la Poșta Română);

alína li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* este numită „doamna învățătoare”, (e învățătoare în sat);

vasíle-a li *gávrișu* li *grigorít* este numit și *d'iúacu* (e cântăreț la biserică);

pópa, preotul satului, venit din altă localitate, iar *preput'ása* e soția;
Alte apelative: *duámna béne* (Maria Bene, n. 1938), din loc. Bârsa, fostă învâțătoare, stabilită în sat²⁵.

2.6. Supranume cu referire la etnie:

a Jidovului: *iyánu aniki jidovuli* (mamă–tată); *monica aniki jidovuli* (mamă–tată).

Supranumele amintind etnia este explicat de la un evreu care, rămas în sat, s-a căsătorit cu o româncă, iar fiii acesteia au preluat supranumele.

d'-a limód'or: aníșca li gústi d'i pá báltă, supranumită: *mod'oróje*, după soț, soțul fiind: *d'-a li mód'or*.

2.7. Supranume cu referire la profesiune (apartenența la cultul neoprotestant)

a Pocăituli: *sándru li găvrilútu culegánuli* (**n. fam. Florean**), poreclit: *pocăiitu; mărija li sándru li găvrilútu* (după soț), poreclită, după soț: *pocăiita*.

O altă linie familială (**n. fam. Sava**): *iyánu li d'órd'-a lífi sau iyánpocăiitu/pocăiituli/a li pocăiitu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li iyán a li pocăiitu* și al copiilor: *ánca li iyánu pocăiituli, cristína li iyán pocăiitu, iyánútu a li iyán pocăiitu, denisa li iyán pocăiitu, dánu li iyán pocăiitu, adriána li iyán a li pocăiitu*.

2.8. Există și o situație în care supranumele persoanei face referire strictă la **gradul de rudenie** cu o alta: *jínerile li ióji* (Iosif Brazdău, n. 1961) (este venit în sat de ginere).

3. Scurtarea șirului ascendenților

Am identificat mai multe situații de reducere a liniei patronimice sau matronimice. Modalitățile în care se produce această reducere sunt următoarele:

3.1. Prin renunțarea la linia ascendentă a soțului:

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri devine *dána li dórel*;
antonica li iyán li milijánu văsálíki devine *antonica li iyán*;
marićica li nélu li milijánu li d'órd'-a gálhi sau *marićica li nélu*²⁶;
anica li nículíța aníški li tótoru córi sau *anica nículíți*.

Situația este identificabilă, evident, și în cazul femeilor stabilite prin căsătorie în sat (nelocalnice):

ravéca li arcádju, în timp ce soțul e: *arcádju li d'órd'-a li lázlu bóki*;
clauúdija li dúcu, soțul ei fiind *dúcu li victória li victoru hermiáni*;
lúci li núțu, soțul ei fiind *núțu li ațurélú iyáníki úrsuli*.

Când prenumele soțului este unic în sat: *onorica li șóni* este soția lui *șóni vasíli li indrăúș*.

²⁵ Soțul acesteia, din loc. Lemniu (Sălaj), era a li *vasilę-a lífi li adámu li béne*.

²⁶ Informatoarea precizează că e singura Maricică din sat.

3.2. Prin renunțarea, în linia ascendentă a soțului, la unul dintre prenumele ascendenților:

valérija li iuǎnu músculi iar soțul: *iuǎnu li șándoru músculi*; *victóręa li vasíleęa músculi*, iar soțul: *vasíleęa li alésa músculi*; *líța li isídóru moșúțuli*, iar soțul: *isídóru li șándoru moșúțuli*; *mărięa li sándru li găvrilúț*, soția lui *sándru li găvrilúțu cúlęánuli*; *rozíca li dǎnu li savín*, soția lui *dǎnu li savínu li dumníțru*;

3.3. Pe line paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la prenumele bunicului/bunicii:

cătálinu li dǎnu li savín, iar tatăl, *dǎnu li savínu li dumníțru*; *victórıęa li dǎnu li savín* (numită în sat și *victórıęa*), iar tatăl: *dǎnu li savínu li dumníțru*.

În unele cazuri, explicația este păstrarea elementului identificabil (toponim, poreclă): *vlad li vasíle d'in gropiță*, iar tatăl său: *vasíleęa li sándru d'in gropiță*; *dǎnu li iuǎnu músculi*, iar tatăl său: *iuǎnu li șándoru músculi*; *alínu li isídóru moșúțuli*, iar tatăl său: *isídóru li șándoru moșúțuli*; *julięeta li mărięára clutușına*, iar mama ei, *mărięára li anıca clutușına*; *andręia li ravéca li arcádiu* (după mamă și tată), iar tatăl e *arcádiu li d'órd'-a li lázlu bókı*.

3.4. Pe linie paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la numele tatălui, dar păstrarea numelui bunicului:

iuǎnu li victóru uǎnúculi este fiul lui *victóru li victóru uǎnúculi*. Posibila explicație în acest caz: fie, pe de o parte, datorită faptului că tatăl a preluat supranumele socrului său, fie, pe de altă parte, prenumele identic (tată, bunic) în supranumele tatălui.

În: *d'órd'-a li iuǎnu li d'úri*, numele tatălui este eliminat și este supranumit doar după bunic: *d'órd'-a li d'úri* (frate cu *vasíleęa li iuǎnu li d'úri*).

3.5. Prin renunțarea la linia ascendentă la copii sau tineri, fiind precizat doar numele tatălui sau al mamei, în multe situații prenumele fiind unic sau „modern” (*Alexandra* nu *San(d)ra*, *Alex(ándru)* nu *Sand(r)u*, *Andrei* nu *Indrei* etc.):

adrięánu li lučíęán (n. 2002), în timp ce frații săi sunt: *alecsándra li lučíęán li victóru pǎráski* (n. 1995); *mărıusu li lučíęán li victóru pǎráski* (n. 1997) (tată–bunic–străbunică);

*ionúțu*²⁷ *li tíbi* (n. 2009), iar tatăl său: *tíbi li valéru rózi*; *petrișóru li venıca* (1993) și *ęımı li venıca* (n. 1997), iar mama *venıca li sándru pétri* sau *venıca d'i pǎ cóstǎ*; *rélu li dúcu*, tatăl lui oînd numit: *dúcu li victórıęa li victóru hermıni*;

²⁷ Elementul de „noutate” devine vizibil și la nivel fonetic: *ionút*, spre deosebire de *iuǎn(uț)*.

andréju li núțu, fiul lui *núțu li ațurélú ițăńńiki úrsuli*;
loredána li núțu, fiica lui *núțu li ațurélú ițăńńiki úrsuli*;
alecsándra li șńni, fiica lui *șńni vasíli li indrăuúș*;
narcíșu li nélú li milițanu li d'órd'-a gáhi, cunoscut și doar *Narcis* (n. 1991);
victórița li dănu li savín e numită și doar cu prenumele diminutiv, *Victorița* (n. 2000).

3.6. Prin scurtarea liniei ascendente a soțului/ tatălui/mamei etc. și introducerea poreclei:

mihajéla li ițăń birtocúșu este soția lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirelu li ițăń a li birtocúș* este fiul lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirela li ițăń birtocúșu* este fiica lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*);

dijána li sándru li d'úsi, soția lui *sándru li șándoru vasíli țăńńuculi* (poreclit: *d'úsi mńicu*);

costélu li măriqára li clutușina, după soție, care *emăriqára li aníca clutușina*; *julijeta li măriqára clutușina*, iar mama, *măriqára li aníca clutușina*; *măriqára li aníca clutușina*, iar mama: *aníca vasíli li d'órd'-a li petrúș*, poreclită *clutușiná*;

simóna li dínu a li cócirt'a este soția lui *dínu li lețuréńț*, poreclit *cócirt'a*;

ițăńu li d'órd'-a lițí sau *ițăńpocăițu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li ițăń a li pocăițu* și al copiilor: *ányca li ițăńu pocăițuli*, *cristína li ițăń pocăițu*, *ițăńúț a li ițăń pocăițu*, *denísa li ițăń pocăițu*, *dănu li ițăń pocăițu*, *adriána li ițăń a li pocăițu*.

3.7. Prin înlocuirea completă a liniei ascendente cu porecla:

áni li ițăńu ștópuli (după tată–bunic) sau *áni ștópuli*;

hermína li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș devine: *hermína li crómpa*;

victórița li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș (după soț) devine: *victórița li crómpa*, datorită faptului că cei din neamul lui *d'órd'-a li iánoș* erau porecliți *crómpa*;

victórğa li vasíle-a múșculi devine *victórğa li scumpirélu*;

moríca li sándru d'i la fńntína máre sau *moríca d'i la fńntína máre* este numită și *moríca li tolúb*.

Putem include în această categorie o situație în care prenumele și ascendența este înlocuită cu un hipocoristic „maghiarizat” unic în sat, corespunzător celui românesc²⁸: *valéru li vasíle-a li indrăuúș* (n. fam. Toldaș), numit în sat *vóli*. Situația este identică și pentru fratele său, Alexandru: *șńni vasíli li indrăuúș*.

²⁸ Loșonți 2016: 647 menționează situații în care în locul unui hipocoristic format de la prenumele pe care îl are o persoană se folosește un hipocoristic maghiar format de la prenumele corespunzător prenumelui românesc respectiv.

3.8. Prin eliminarea liniei ascendente și menționarea în supranume a ocupației tatălui:

narčisa li fātu (n. 2011), tatăl ei fiind *nélu li miliǎnu li d'órd'-a gáhi*, sau *fátul; dénisu li d'ǐacu*, tatăl lui fiind *vasíle-a li gávrișu li grigoríț* sau *diacul*.

3.9. Prin renunțarea la linia ascendentă și înlocuirea ei cu toponim:

ádi li valériia vasíli li tótoru pétri (mamă–tată–bunic–străbunic) devine: *ádi d'in vírvu dímbuli*;

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri (după soț) devine *dána d'i pă cǒstă*;

sándru li patricu li dávid devine *sándru d'i pă cǒstă*;

venica li sándru pétri sau *venica d'i pă cǒstă*;

morica li victoru li d'órd'-a pétri devine *morica d'i pă ulicǒră*;

morica li iǔǎnu vasíli li d'órd'-a pétri, sau *morica li iǔǎn d'i pă ulicǒră*;

lučiǎnu li victoru pǎráski devine *lučiǎn d'in vírvu dímbuli* sau *lučiǎn d'i pă cǒstă*;

vasíle-a li sándru mǎrii li miliǎn devine *vasíle d'i la fíntína máre*;

anica li valéru moríki li iéni sau *anica d'i pă báltă*;

viǔorica li iliǐ-a bóki sau *viǔorica d'in curátúrǐ*;

mǎriia li vasíle-a bírlónči sau *mǎriie d'i la hodobánă*;

sílviiǎ li iǔǎnu li indréi sau *sílviiǎ d'in curátúrǐ*, iar în cazul Ților ei, filiația paternă este complet abandonată: *nélu li sílviiǎ d'in curátúrǐ*, *dánu li sílviiǎ d'in curátúrǐ* și *anicúța li sílviiǎ d'in curátúrǐ*.

În cazul în care supranumele conține deja un toponim, de cele mai multe ori șirul se scurtează în favoarea toponimului, ca element de identificare:

miliǎnu li d'órd'-a gáhi d'in curátúrǐ sau *miliǎn d'in curátúrǐ*;

morica li sándru d'i la fíntína máre sau *morica d'i la fíntína máre*;

nína li venica d'i pă cǒstă, mama ei fiind *venica li sándru pétri* (după tată) sau *venica d'i pă cǒstă*.

Este posibil și ca toponimul să fie abandonat în scurtare: *mǎlica li nículǎje d'in vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mǎlica li nículǎje*.

3.10. Situații când, în cadrul aceleiași familii, fiii sunt supranumiți diferit:

dánu li virońica túrculi și *rómi li virońica túrculi*, dar fratele lor este supranumit doar după numele de familie: *rádu túrculi* (iar în supranumele soției și fiilor, apare succesiunea prenume + n. fam. *crína li rádu túrcu*, *dáni li rádu túrcu*, dar *dána li rádu túrculi*).

4. Aspecte sociolingvistice implicate în constituirea și utilizarea supranumelor

Așa cum a fost menționat mai sus, în cadrul familiei, femeia este cea care preia, de obicei, supranumele soțului. Dar există și situații în care femeia își păstrează numele de fată, pe linie paternă sau maternă, situații în care bărbatul preia supranumele soției sau

al socrilor sau când fiii preiau supranumele mamei, nu al tatălui. Acestea au fost identificate de Maria Chișiu (1981: 48-49): când soțul joacă rol redus în familie; când soțul a venit ginere în casa soției; când soțul a venit din altă localitate; când soțul a murit de tânăr; când soția îndeplinește o funcție socială în localitate.

4.1. Păstrarea numelor de fată

Am notat un număr destul de mare de supranume de femei care mențin linia familiei din care provin. Unele din situațiile întâlnite se pliază pe clasificarea sus-amințită. Vom enumera câteva exemple.

4.1.1. Păstrarea filiației pe linie paternă: *áni li vásile-a li d'órd'-a li iánoș; morica li tótoru álbuli; iulica li zánóvju li șimonu fátuli; áni li iuánu ștópuli; rodica li d'órd'-a váni; áncă li iuánu pocăițtuli; victórija li patricu li dávid*

sau maternă²⁹: *íca li victórija li așurélú cócúșuli; monica aniki jidovuli; anicúța li silvița d'in curátúrł; măriqára li anica clutușina.*

4.1.2. Când soțul este ginere sau dintr-o altă localitate: *rozúca li șimonúc, nína li venica d'i pă cóștă, rujița li iuán li t'imar, cornélija vasíli li miliján, măriqára li iuán li dumnítru, mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli saumálca li nículáje, venica li sándru pétri* sau *venica d'i pă cóștă.*

4.1.3. Când soțul a murit de tânăr: *viqorica li iliž-a bókki.*

4.1.4. Există și situații când numele de fată este păstrat datorită faptului că persoanele au părăsit satul, nu s-au căsătorit sau s-au stabilit în altă parte.

jenica li dumnítru d'uríți (este plecată în Spania, căsătorită și stabilită acolo);

sánda li ruzálle (necăsătorită, este numită după mamă, care a rămas de mult văduvă);

danižéla aniki lenúți. Este supranumită după mamă și bunică. Sunt plecate din sat de mult timp.

4.2. Preluarea supranumelui soției sau al socrilor, în cazul bărbaților:

cornélu vasíli li miliján e venit de ginere și e supranumit după socri (soția sa este *cornélija vasíli li miliján*);

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli.* A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli.* Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember).

costélu li măriqára li clutușina, după soția lui, *măriqára li anica clutușina,* deoarece nu este localnic, ci venit în sat din județul Bihor (n. fam. Teodorovici);

²⁹ De altfel, menționarea în supranume ca prim prenume pe cel al mamei apare și la aproximativ 20 de bărbați (și băieți): *ádi li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, vládu li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, ádi li valérija vasíli li tótoru pétri, d'órd'-a luški, livhu aniški li láți, valéru rózi, valéru moriki li ižni d'i pă báltă, vasele a li crina li viqorélu trililiculi, iuánu aniki jidovuli, dănu li silvița d'in curátúrł, nélu li silvița d'in curátúrł, răzvánu li rodica d'i pă cóștă, mírca moriki/li morica* (este numit după mamă, deoarece tatăl a murit demult), *petrișóru li venica, valéru aniški li tótoru cóři, dúcu li victórija li victóru hermiíti* (tatăl a fost venit în sat de ginere), *iuánu rujiți, dănu li virońica túrculi, rómi li virońica túrculi, gími li venica.*

vișorélu aniki lenúțî (soție–soacră).

crísti li prícormai e numit *șijînerile lęátuli*, respectiv *crísti lęátuli*;

víctoru li víctoru ăănúculi, poreclit: *birtocúș bătrân*. În sat este supranumit după socru, nu după părinți. Pe linie paternă e *víctoru li dumńítru li mașt'ěi*.

Există o situație în care purtătorul preia supranumele bunicului: *sorínu li d'órd'-a váni*, deoarece părăsit de mamă de mic, a fost crescut de bunici.

5. Observații morfosintactice asupra prenumelor

Vom enumera câteva particularități morfologice și sintactice în declinarea prenumelor masculine și feminine pe baza materialului studiat.

Articolul **lui** (proclitic și enclitic) apare în forma (-)li. Situația este valabilă și în cazul substantivelor comune.

În înșiruirea de genitive, termenul regent al genitivului este articulat enclitic, atât în cazul prenumelor feminine, cât și în cazul masculinelor: *Măria li, Ana li, Hermina li, Iulica li, Victoria li* etc; *Aurelu li, Danu li, Ionu li, Sandru li, Vladu li* etc.

Articularea enclitică a masculinelor termen regent al unui genitiv pare a fi o normă pentru graiul din sat, în destul puține cazuri făcându-se apel la pronumele semi-independent *al* în forma sa invariabilă *a*.

De altfel, statutul lui *a* este interpretabil doar în cazul masculinelor *Vasile* și *Gheorghe*, ca termen regent al genitivului. **A**, în cazul acestor substantive, poate fi interpretat fie ca semiindependentul *al*³⁰ (*Vasile a lui...*, *Gheorghe a lui...*), fie ca articol hotărât enclitic (-*a*), ca în cazul femininelor: *Vasilea lui...*, *Gheorghea lui...* Și a doua variantă de interpretare pare plauzibilă, având în vedere că, pentru substantivul *Vasile*, cel puțin, avem notate exemple în care este articulat enclitic³¹ (*Vasălii: Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Morica li Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Valeria Vasălii li Todoru Petrii*).

Alte substantive masculine terminate în vocală, se articulează enclitic: *Alesa - Alesii; Petre - Petrii; Niculiță - Niculiții*.

Pentru masculinele terminate în **-u** ca *Alexandru* (*Sandru, Sandu*), *Arcadiu, Dinu, Dumitru, Lazlu, Nelu, Radu, Zenoviu*, forma articulată enclitic se confundă cu forma de N.Ac. nearticulat, ca regent al unui genitiv (*Dinu li Leurenț, Nelu li Milian, Radu li Papiță*). Dar, există, de asemenea, și situații când pentru aceeași categorie de substantive masculine, în șir este introdus semiindependentul: *Simona li Dinu a li Ciocârtea*. Excepție face substantivul *Mitru*, care este articulat enclitic: *Anica li Todoru Mitruli*.

Cele mai multe supranume provenite din porecle sau chiar nume de familie (unele dintre ele dispărute) se articulează enclitic, la fel ca substantivele comune: *Victoru Suciuli, Todoru Albuli, Todoru Coari, Vasile a Cuculi, Aurelu Cociușuli, Sandru Deluli, Gheorghe-a Popanuli, Ionu Piticuli*.

³⁰ Pentru statutul morfologic al lui *al* (*a, ai, ale*), vezi Neamțu, G. G. 2006-2007. O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări. În *Dacoromania, serie nouă*, XI-XII, 111-144.

³¹ De altfel, așa cum am văzut, substantivele masculine, nume de persoană, se articulează enclitic.

Masculinele și femininele terminate în **-i** rămân în forma nearticulată: *Adi li Valeria, Cristi li Pricor, Gimi li Venica, Ani li Vasile, Luci li Nuțu, Rozi li Vasile*.

Există situații când prenume masculine, termen regent al unui genitiv, sunt folosite la forma nearticulată: *Alexandra li Lucian li Victoru Păraschii, Ani li Lucian li Victoru Păraschii, Antonica li Ion li Milianu Văsălichii, Rujița li Ion li Timar, Mărioara li Ion li Dumitru, Vlad li Vasăle*.

Masculinele și femininele în **-ca**, fac genitivul în **-chii**: *Boachii, Ghiurchii, Ionichii, Anichii, Anișchii, Lușchii, Morichii, Păraschii, Ravichii, Vironichii*.

Prenumele feminine se articulează enclitic. În exemplele notate am întâlnit doar trei situații în care femininul este articulat proclitic: *Ani li Vironica li Silvestru, Romi li Vironica Turculi, Mircea li Morica* (dar și *Mircea Morichii*).

Concluzii

Analizând materialul obținut în urma anchetei, putem concluziona că, în cadrul sistemului antroponimic din localitatea Cozla, identificarea persoanelor se face prin intermediul supranumelor constituite din șiruri lungi, care redau filiația până la cinci generații, continuând vechea modalitate de denominație, în afara sistemului oficial al antroponimelor convenționale.

Astfel, în multe cazuri, avem de-a face cu o mică genealogie a individului, prenumele din care sunt constituite supranumele oferind cercetătorului multiple posibilități de abordare (antroponimic, socio-lingvistic, morfosintactic etc.).

Din punctul de vedere al structurii, supranumele sunt alcătuite, pe lângă înșiruirea ascendenților, și prin adăugarea de toponime sau de porecle (multe devenite supranume) sau, uneori, de numele de familie. De altfel, numele de familie este rareori folosit în identificarea individului.

La nivel morfosintactic, se pot identifica fenomene vechi românești, cum ar fi articularea enclitică a prenumelor masculine sau utilizarea generalizată a articolului *lui* (proclitic sau enclitic) în forma *li*.

Abrevieri bibliografice

Chioar 1983. *Graiul, etnografia și folclorul zonei Chioar*. Coordonatori: Gheorghe Pop, Ion Chiș Șter. Baia Mare: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Maramureș, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă.

Chișiu, M. 1981. Porecle și supranume în satele Groși și Satu Nou de Jos (județul Maramureș).

În *Studii și articole*, vol. III, 47–51. Baia Mare: Societatea de Științe Filologice din România, Filiala Baia Mare.

Felecan, D. 2013. Antroponomia formelor de numire neconvenționale – perspectivă lingvistică și culturală. În *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics "Name and Naming"*. *Onomastics in Contemporary Public Space, Baia Mare, May 9-11, 2013*, Oliviu Felecan (ed.), 756–766. Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.

Felecan, N. 2010. Categoriile antroponimice: nume, supranume, poreclă. În *Onomasticon. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.

Ionescu Pérez, P. C. 2007. Concepte, metodologie, și terminologie în antroponomia romanică.

- În *Limba română – Limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani*, Sandra Reinheimer Rîpeanu, Ioana Vintilă-Rădulescu (coord.), 215–234. București: Editura Academiei Române.
- Loșonți, D. 1969. Sistemul popular de denominație personală din Bonțida (jud. Cluj). *Cercetări de lingvistică* XIV (1): 115–123.
- Loșonți, D. 2016. Onomastica. În *Arc peste timp medieval și contemporan al comunei Bonțida*, A. Căzilă, V. Haitău, A. Loșonți, D. Loșonți, D. Ș. Oltean, I. Petean, L. Rusu; Aurel Loșonți (coord.), 597–748. Cluj-Napoca: Editura Studia.
- Stan, A. 1973. O problemă de terminologie onomastică: poreclă-supranume. *Cercetări de lingvistică* XVIII (1): 85–90.
- TRRT – Sălaj. *Tezaurul toponimic la României. Transilvania. Județul Sălaj*. 2006. București: Editura Academiei Române.
- Vișovan, S. S. 2010. Modalități de identificare a persoanelor în comunitățile rurale de pe Valea Izei (județul Maramureș). În *Onomasticon. Ὀνομαστικόν. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 219–234. Cluj-Napoca: Editura Mega.